

Mánudaginn 12. janúar 1998.

Nr. 521/1997. **Protabú Eignarhaldsfélagsins Áss hf.**

(Jóhannes A. Sævarsson hdl.)

gegn

sýslumanninum á Seyðisfirði

(sjálfur)

Kærumál. Gjaldþrotaskipti. Skattar. Fyrning.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Garðar Gíslason, Gunnlaugur Claessen og Markús Sigurbjörnsson.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 5. desember 1997, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 30. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Austurlands 21. nóvember 1997, þar sem viðurkennd var almenn krafa varnaraðila, að fjárhæð 6.142.141 króna, við gjaldþrotaskipti sóknaraðila. Kæruheimild er í 179. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Sóknaraðili krefst þess, að hinum kærða úrskurði verði „hrundið og breytt í samræmi við kröfur kæranda í héraðsdómsmálinu“. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst þess, að úrskurður héraðsdóms verði staðfestur og sóknaraðila gert að greiða kærumálskostnað.

I.

Fyrir héraðsdómi krafðist varnaraðili þess, að viðurkennd yrði almenn krafa sín á hendur sóknaraðila um söluskatt, að fjárhæð 6.032.888 krónur, vörugjald vegna 4. gjaldatímabils árið 1989, að fjárhæð 80.955 krónur, vörugjald vegna 1. gjaldatímabils árið 1991, að fjárhæð 109.253 krónur, og kostnað, að fjárhæð 39.200 krónur, samtals 6.262.296 krónur. Í greinargerð sóknaraðila í héraði var fallist á, að varnaraðili ætti að fá viðurkennda almenna kröfu, að fjárhæð 109.253 krónur, vegna vörugjaldsins frá árinu 1991. Sóknaraðili krafðist hins vegar að öðru leyti „sýknu“ af kröfum varnaraðila. Með hinum kærða úrskurði voru teknar til greina kröfur varnaraðila um vörugjald frá árinu 1991 og söluskatt, en öðrum liðum í kröfum hans var hafnað. Að þessu gættu verður að skýra fyrirnefnda kröfu sóknaraðila fyrir Hæstarétti svo, að hann krefjist þess, að

varnaraðili fái aðeins viðurkennda almenna kröfu, að fjárhæð 109.253 krónur.

Þar sem varnaraðili hefur ekki kært úrskurð héraðsdóms fyrir sitt leyti, stendur ágreiningur málsaðila nú eingöngu um það, hvort viðurkenna eigi kröfu hans um söluskatt, að fjárhæð 6.032.888 krónur, svo og um málskostnað.

II.

Fyrirnefnd krafa um söluskatt á rætur að rekja til skattrannsókna-
ar, sem mun hafa beinst að Brúnási hf. árið 1987, en á grundvelli
hennar gekk úrskurður ríkisskattstjóra 29. desember 1989, þar sem
félaginu var ákveðið viðbótarsölugjald vegna rekstraráranna 1983,
1984 og 1985, samtals 6.065.078 krónur að frátöldu álagi. Ríkisskatt-
stjóri tók málið til meðferðar að nýju í tilefni af kærnum Brúnáss hf.
17. janúar og 1. febrúar 1990 og felldi úrskurð á það 21. ágúst 1991
með þeirri niðurstöðu, að sölugjald vegna fyrrgreindra ára skyldi
standa óbreytt. Pennan úrskurð kærði Brúnás hf. til ríkisskatta-
nefndar 2. september 1991. Hinn 7. janúar 1994 kvað yfirsatta-
nefnd, sem þá hafði komið í stað ríkisskattanefndar, upp úrskurð
um kærana og lækkaði þar fyrirnefnda gjaldafjárhæð í 1.636.516
krónur. Á því tímabili, sem málið var til þessarar meðferðar fyrir
skattyfirvöldum, var heiti Brúnáss hf. breytt í Eignarhaldsfélagið Ás
hf.

Samkvæmt gögnum málsins tók sýslumaðurinn í Suður-Múlasýslu
fyrir 12. febrúar 1992 að gera lögtak hjá Brúnási hf. fyrir sölugjaldi
frá árunum 1984 og 1985, að höfuðstól samtals 5.373.219 krónur.
Mun þetta hafa verið hluti fyrirnefndrar álagningar samkvæmt úr-
skurði ríkisskattstjóra 29. desember 1989. Mætt var við gerðina af
hálfu gerðarþola og framgangi hennar mótmælt á þeirri forsendu,
að ágreiningur um þessa skattskyldu félagsins væri til úrlausnar fyrir
ríkisskattanefnd. Sýslumaður féllst á að fresta gerðinni, þar til úr-
skurður nefndarinnar lægi fyrir. Af gögnum málsins verður ráðið,
að ekkert frekar hafi gerst í tengslum við það, fyrr en sýslumaður-
inn á Seyðisfirði gerði fjárnám 2. desember 1992 fyrir áðurgreindri
kröfu samkvæmt beiðni um gerðina 13. október sama árs. Í endur-
riti úr gerðabók sýslumanns segir, að nafngreindur framkvæmda-
stjóri gerðarþola hafi verið við gerðina. Hafi honum verið kynnt

krafa gerðarbeiðanda og leiðbeint um stöðu sína, en hann hafi ekki orðið við áskorun um að greiða kröfuna, og hafi samkvæmt ábendingu hans verið gert fjárnám fyrir kröfunni í tiltekinni fasteign. Krafist var nauðungarsölu fasteignarinnar á grundvelli þessa fjárnáms 13. janúar 1993. Fasteignin var seld 31. mars 1995. Af söluverði hennar fékkst ekki greiðsla upp í kröfu samkvæmt umræddu fjárnámi.

Bú Eignarhaldsfélagsins Áss hf. var tekið til gjaldþrotaskipta 7. apríl 1995. Varnaraðili lýsti kröfu í þrotabúið 28. júní 1995 og aftur 25. september sama árs. Var þar meðal annars höfð uppi krafa vegna sölugjaldsskuldar félagsins, sem um ræðir í málinu. Skiptastjóri tók kröfuna ekki til greina í skrá um lýstar kröfur 7. nóvember 1995. Þessa afstöðu til kröfunnar ítrekaði hann á skiptafundi 2. janúar 1996 á þeirri forsendu, að hann teldi hana fyrnda. Í bréfi 5. sama mánaðar færði varnaraðili nánari rök fyrir kröfunni og lét þá jafnframt í té upplýsingar um sundurliðun hennar. Þar kom fram, að höfuðstóll kröfunnar væri að eftirstöðvum 1.516.641 króna, viðurlög 303.331 króna, dráttarvextir til upphafs gjaldþrotaskipta 4.229.986 krónur og kostnaður 39.200 krónur, en að frádreginni innborgun, 56.270 krónur, var fjárhæð kröfunnar talin vera 6.032.888 krónur. Þessi gögn voru lögð fram á skiptafundi 25. janúar 1996, þar sem skiptastjóri lét í ljós, að hann hygðist kanna þau betur, en fundi síðan frestað ótiltekið. Samkvæmt gögnum málsins hélt skiptastjóri þessu næst skiptafund 11. ágúst 1997, sem virðist andstætt lögum hvorki hafa verið auglýstur né boðað til á annan hátt. Á fundinum, sem var ekki sóttur af öðrum en skiptastjóra, tók hann loksins ákvörðun um að vísa ágreiningsefnum þessa máls til úrlausnar Héraðsdóms Austurlands.

III.

Sölugjaldið, sem ágreiningur aðila stendur um, var, sem áður segir, upphaflega lagt á Brúnás hf. með úrskurði ríkisskattstjóra 29. desember 1989. Í öðrum úrskurði ríkisskattstjóra vegna gjaldsins 21. ágúst 1991 er greint frá því, að fram hafi komið af hálfu félagsins, að því hafi borist fyrri úrskurðurinn 16. janúar 1990. Samkvæmt 1. mgr. 28. gr. áðurgildandi laga nr. 10/1960 um söluskatt með áorðnum breytingum, sbr. 6. mgr. 110. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og

eignarskatt, féll álagning samkvæmt úrskurðinum 29. desember 1989 í gjalddaga tíu dögum eftir, að gjaldanda var tilkynnt um hana. Fær ákvæði 2. málslíðar 4. mgr. 96. gr. síðarnefndu laganna þessu ekki breytt. Verður því miðað hér við, að gjalddagi skattkröfunnar hafi verið 26. janúar 1990. Þar með hófst fyrningarfrestur kröfunnar, sbr. upphafsorð 1. mgr. 5. gr. laga nr. 14/1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda, en síðari úrskurðir skattfyfirvalda í kærumálum um hana marka ekki nýtt upphaf frestsins. Samkvæmt 3. tölulið 3. gr. sömu laga verður krafa varnaraðila um sölugjald því talin hafa fyrnst 26. janúar 1994, ef ekki er sýnt fram á, að fyrningu hafi áður verið slitið.

Sýslumaðurinn í Suður-Múlasýslu, sem hafði með höndum innheimtu sölugjaldskröfunnar á hendur Brúnási hf. fram til 1. júlí 1992, tók, sem áður segir, fyrir 12. febrúar 1992 að gera lögtak fyrir henni. Síðastgreindan dag voru meira en tvö ár liðin frá gjalddaga kröfunnar. Samkvæmt þágildandi 2. gr. laga nr. 29/1885 um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, sbr. 1. gr. laga nr. 83/1947, var því fallinn niður lögtaksréttur, sem fylgdi kröfunni, en ekki var á valdi gerðarþola að vekja þann rétt að nýju með því að hreyfa ekki á þessari forsendu andmælum gegn framgangi gerðarinnar. Þegar af þessari ástæðu gat byrjun lögtaksgerðar 12. febrúar 1992, sem studdist ekki við lögmæta heimild, ekki leitt til slíta fyrningar á kröfunni.

Þegar sýslumaðurinn á Seyðisfirði leitaði sem innheimtumaður ríkissjóðs fjárnáms hjá Brúnási hf. með fyrrnefndri beiðni 13. október 1992, höfðu tekið gildi lög nr. 90/1989 um aðför. Vegna ákvæðis síðari málslíðar 1. mgr. 102. gr. laganna var ekki unnt að styðja heimild til aðfararinnar við 9. eða 10. tölulið 1. mgr. 1. gr. þeirra, enda leiðir af áðursögðu, að lögtaksréttur fyrir kröfunni var fallinn niður við gildistöku laganna. Skorti þannig lagastoð fyrir aðfarargerðinni. Breytir engu í því sambandi, að gerðarþoli hafi ekki við framkvæmd gerðarinnar gert athugasemdir af þessu tilefni. Fjárnám sýslumannsins á Seyðisfirði 2. desember 1992 fyrir umræddri kröfu um sölugjald getur því ekki talist hafa slitið fyrningu hennar og þá ekki heldur þær frekari fullnustugerðir, sem fóru fram á grundvelli fjárnámsins.

Varnaraðili hefur ekki borið fyrir sig önnur atvik en að framan

greinir á tímaskeiðinu fram til 26. janúar 1994, sem hafi að lögum getað leitt til slita á fyrningu sölugjaldskröfunnar á hendur sóknaraðila. Samkvæmt því verður þessi krafa varnaraðila ekki viðurkennd við gjaldþrotaskipti sóknaraðila.

Í samræmi við kröfugerð aðila fyrir Hæstarétti verður viðurkennd almenn krafa varnaraðila á hendur sóknaraðila, að fjárhæð 109.253 krónur, vegna vörugjalds frá árinu 1991.

Samkvæmt þessum úrslitum málsins verður varnaraðili dæmdur til að greiða sóknaraðila málskostnað í héraði og kærumálskostnað, sem ákveðinn er í einu lagi, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Viðurkennd er almenn krafa varnaraðila, sýslumannsins á Seyðisfirði, að fjárhæð 109.253 krónur, við gjaldþrotaskipti sóknaraðila, þrotabús Eignarhaldsfélagsins Áss hf.

Varnaraðili greiði sóknaraðila samtals 200.000 krónur í málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Austurlands 21. nóvember 1997.

Ár 1997, föstudaginn 21. nóvember, er á dómþingi Héraðsdóms Austurlands, sem háð er í dómsalnum að Lyngási 15, Egilsstöðum, af Hilmarí Gunnlaugssyni, settum héraðsdómara, kveðinn upp úrskurður í málinu nr. X 1/1997.

Mál þetta var þingfest 10. september 1997 og tekið til úrskurðar að lokinni vitnaleiðslu og munnlegum flutningi 13. október 1997. Málið var endurupptekið 31. október 1997 og tekið til úrskurðar að nýju sama dag.

Sóknaraðili er sýslumaðurinn á Seyðisfirði, kt. 490169-5479, Bjólfsgötu 7, Seyðisfirði, en varnaraðili er þrotabú Eignarhaldsfélagsins Áss hf., kt. 480169-5499, Austurströnd 6, Seltjarnarnesi.

Kröfur sóknaraðila eru þær, að dómurinn hnekki þeirri ákvörðun skiptastjóra í ofangreindu þrotabúi að hafna hluta af lýstri kröfu sem almennri kröfu í þrotabúið. Þá er þess krafist, að viðurkennd verði krafa sóknaraðila, að fjárhæð 6.262.296 krónur. Loks er gerð krafa um málskostnað úr hendi varnaraðila vegna þessa sérstaka máls að mati réttarins.

Varnaraðili krefst sýknu á fram kominni kröfu sóknaraðila, að hnekkst verði með dómi þeirri ákvörðun skiptastjóra frá 2. janúar 1996 að hafna fram kominni söluskattskröfu sóknaraðila, að fjárhæð 6.032.888 kr. Þá er krafist sýknu á fram kominni kröfu sóknaraðila um, að hnekkst verði með

dómi þeirri ákvörðun skiptastjóra frá 2. janúar 1996 að hafna vörugjalds-kröfu sóknaraðila fyrir tímabilið 04 1989, að fjárhæð 80.955 kr., og kröfu vegna kostnaðar, að fjárhæð 39.200 krónur. Til vara krefst varnaraðili þess, að kröfur sóknaraðila verði lækkaðar verulega frá kröfulýsingu. Í öllum kröfuliðum er krafist málskostnaðar að skaðlausu úr hendi sóknaraðila samkvæmt mati dómsins.

Málavextir.

Með úrskurði ríkisskattstjóra 28. desember 1989 var Brúnási hf., Egilsstöðum, kt. 480169-5499, gert að greiða viðbótarsölugjald og álag vegna gjaldáranna 1983, 1984 og 1985. Úrskurður þessi var kærður að nýju til ríkisskattstjóra 17. janúar 1990 til lækkunar. Hinn 21. ágúst 1991 kvað ríkisskattstjóri upp kæruúrskurð, sem var sama efnis og fyrri úrskurður hans. Þessum kæruúrskurði var skotið til ríkisskattanefndar með kæru, dagsettri 2. september 1991.

2. desember 1992 var gert fjárnám fyrir skuld samkvæmt úrskurðinum og því þinglýst á hina fjárnumdu fasteign. Uppboðs var óskað 13. janúar 1993 og nauðungarsölumál rekið á grundvelli hennar til 31. mars 1995, þegar endanlega var haldið vanefndauppboð á hinni fjárnumdu eign. Hinn 26. janúar 1993 var Brúnási hf. breytt í eignarhaldsfélag, og var nafni félagsins þá breytt í Eignarhaldsfélagið Ás hf. Tilkynning um nafnbreytinguna barst Hlutafélagaskrá 1. apríl 1993.

7. janúar 1994 gekk úrskurður yfirsattanefndar, sem þá hafði tekið við hlutverki ríkisskattanefndar. Þar var að hluta fallist á rök Eignarhaldsfélagsins Áss hf. og skuld þess lækkuð verulega.

Með úrskurði Héraðsdóms Austurlands 7. apríl 1995 var Eignarhaldsfélagið Ás hf. úrskurðað gjaldþrota. Sýslumaðurinn á Seyðisfirði lýsti kröfu á grundvelli úrskurðar yfirsattanefndar í þrotabúið, sem að lokum var tekin til greina að hluta, en hluta hennar var hafnað, þar sem skiptastjóri taldi, að söluskattskrafa vegna tímabilsins desember 1983 til desember 1985 væri fyrnd. Einnig taldi skiptastjóri, að vörugjaldskrafa sóknaraðila vegna tímabilanna 04 1989 og 01 1991 væri fyrnd, en skiptastjóri hafði fallið frá þeirri afstöðu sinni, að því er varðaði vörugjald vegna tímabilsins 01 1991, í greinargerð sinni og við flutning máls þessa.

Málsástæður og lagarök sóknaraðila.

Sóknaraðili vísar til þess, að gangur innheimtumálsins hafi verið óslitinn og samfelldur, allt frá því að réttbær skattyfirvöld höfðu lagt hin umþrættu gjöld á fyrirtækið. Sóknaraðili heldur því fram, að þótt líta megi svo á, að lögtaksréttur hafi verið fyrndur, þegar fjárnám var gert 2. desember 1992, hafi þeirri mótbáru aldrei verið haldið fram af framkvæmdastjóra fyrir-

tækisins. Krafan sjálf hafi ekki verið fyrnd við það tímamark, þar sem fyrningarfrestur sé fjögur ár á kröfur, sem lögtaksréttur fylgi. Forsvarsmönnum fyrirtækisins hafi verið þetta fullljóst, þegar fjárnámsins var krafist, enda hafi þá verið búið að skjóta úrskurði ríkisskattstjóra til yfirsattanefndar með kæru 2. september 1991. Hið gjaldþrota fyrirtæki hafi notið aðstoðar lögmans á þessu tímabili og því gert sér ágæta grein fyrir greiðsluskyldu sinni. Sjáist það annars vegar á því, að lögmaðurinn hafi komið í fógatarétt Suður-Múlasýslu 12. febrúar 1992 og mótmælt því þá, að lögtak næði fram að ganga, á þeirri forsendu, að deila um skattskyldu hafi verið til meðferðar hjá ríkisskattanefnd, og hins vegar af því, að þegar úrskurður yfirsattanefndar hafi loksins gengið í málinu, hafi strax verið farið fram á greiðslustöðvun, sem að lokum hafi endað með beiðni um gjaldþrotaskipti af hálfu fyrirsvarsmanna fyrirtækisins, þar sem ekki hafi verið útlit fyrir, að nauðasamningar myndu takast. Þá bendir sóknaraðili á, að aldrei hafi fyrningu verið borið við af hálfu fyrirtækisins, meðan nafnbreytingar og stofnun annars félags um hluta rekstrarins stóðu yfir.

Sóknaraðili styður kröfu sína við úrskurð yfirsattanefndar um fjárhæð söluskatts. Kröfulýsing sóknaraðila í þrotabú Eignarhaldsfélagsins Áss hf. sé dagsett 25. september 1995, og hafi endanleg ákvörðun yfirsattanefndar þá verið átján mánaða gömul. Geti krafan því ekki verið fyrnd. Í þessu sambandi bendir sóknaraðili á, að Eignarhaldsfélagið Ás hf. hafi haft greiðslustöðvun frá 22. apríl 1994, sem hafi staðið að minnsta kosti til 9. nóvember 1994.

Sóknaraðili bendir einnig á, að kröfur vegna vörugjaldsskuldar fyrir tímabilin 04 1989 og 01 1991 fyrnist á fjórum árum, þar sem þær njóti lögtaksréttar. Fjárnám hafi verið gert fyrir kröfum þessum 29. desember 1993. Framkvæmdastjóri fyrirtækisins hafi verið við fjárnámið og ekki sagst hafa neitt við kröfuna að athuga. Upphaflega hafi verið um áætlun að ræða, að fjárhæð 1.000.000 kr., en 30. mars 1992 hafi verið gerð skattbreyting á gjöldum þessum og heildarvelta þá verið 1.054.772 kr. og vörugjaldsstofn 843.818 kr. Sóknaraðili telur eðlilegt, að fyrningarfrestur fjárnámsréttarins teljist í þessu tilviki frá 30. mars 1992, þegar skattbreytingin er gerð, og að það verði gjaldanda ekki til framdráttar að skila ekki skýrslum, fyrr en raun bar vitni. Til vara vísar sóknaraðili til, að framkvæmdastjórinn hafi ekki við fjárnámið borið fyrir sig fyrningu, að því er varðaði vörugjaldið. Frestur til að bera fjárnámið undir héraðsdóm sé löngu liðinn, en fjárnáminu hafi verið þinglýst, nauðungarsölumál rekið með beiðni frá 24. janúar 1994 og kröfunni réttilega lýst í þrotabú.

Sóknaraðili vísar máli sínu til stuðnings til laga nr. 21/1991 um gjaldþrota-

skipti o. fl., laga nr. 30/1992 um yfirsattaneftnd, laga nr. 10/1960 um sölu-skatt, einkum 2. mgr. 16. gr. og 7. og 8. mgr. 21. gr., 102. gr. laga nr. 90/1989 um aðför og laga nr. 14/1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda. Um rétt til dráttarvaxta vísar sóknaraðili til laga nr. 25/1987.

Málsástæður og lagarök varnaraðila.

Varnaraðili heldur því í fyrsta lagi fram, að söluskattskrafa sóknaraðila sé fyrnd. Söluskattskröfum hafi fylgt lögtaksréttur skv. 1. tl. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 29/1885 um lögtök, sbr. 1. gr. laga nr. 10/1960 um söluskatt. Gjaldldagi söluskattskrafna hafi verið fimmtándi dagur næsta mánaðar eftir uppgjörs-mánuð og eindagi tíu dögum síðar samkvæmt 4. mgr. 12. gr. laga nr. 10/1960, sbr. 1. mgr. 12. gr. sömu laga. Varnaraðili bendir á, að samkvæmt 5. mgr. 13. gr. söluskattslaga nr. 10/1960 hafi áfrýjun skattákvörðunar eða deila um skattskyldu ekki frestað eindaga skattsins né leyst skuldara undan neinum þeim viðurlögum, sem lögð voru við vangreiðslu hans. Varnaraðili telur, að krafan hafi orðið gjaldkræf með úrskurði ríkisskattstjóra 28. desember 1989, og þar sem hún hafi notið lögtaksréttar, sbr. 3. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905, hafi hún fyrnst á fjórum árum.

Varnaraðili telur, að ekki liggi í máli þessu fyrir viðurkenning forsvars-manna Eignarhaldsfélagsins Áss hf. á söluskattsskuld þeirri, sem um er deilt. Viðvera lögmanns félagsins við fyrirtöku málsins í fógetarétti hafi ekki falið í sér viðurkenningu á kröfunni né nærvera framkvæmdastjóra fé-lagsins við aðför hjá sóknaraðila 2. desember 1992. Varnaraðili telur viður-kenningu skuldara á kröfu eða annarri skuld þurfa að birtast í ótvíræðum vilja hans til að ljúka skuldinni, svo sem með greiðslu kröfunnar. Brúnás hf. hafi ekki talið sig eiga að greiða þann söluskatt og álag, sem ríkisskattstjóri úrskurðaði félaginu, og kærði því úrskurðinn til ríkisskattaneftndar. Varnar-aðili heldur því fram, að krafa fyrnist, þótt skuldara sé kunnugt um tilvist hennar og þekki ekki fyrningarreglur. Telur varnaraðili, að síðara skilyrði 1. mgr. 1. gr. laga nr. 14/1905 um, að lögsókn skuli heimt innan fyrningarfrefts, hafi ekki verið fullnægt. Með lögsókn sé í lögunum átt við málsókn fyrir dómstólum til viðurkenningar á dómkröfum og birta þurfi stefnu innan nefnds tíma, til að málsókn sé byrjuð.

Þá bendir varnaraðili á, að frá því að úrskurður ríkisskattstjóra féll 28. desember 1989 og þar til vanefndauppboð var haldið á fasteigninni Miðási 11, Egilsstöðum, hafi aldrei hafist lögsókn til heimtu kröfunnar. Sé litið svo á, að úrskurðardagur ríkisskattstjóra skuli vera gjaldldagi lögtakskröfunnar, teljist krafa sóknaraðila vegna söluskattsskuldar vera fyrnd fjórum árum síðar skv. 3. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905. Þá fresti kæra til ríkisskattaneftndar ekki eindaga skattsins.

Varnaraðili kveður lögtaksbeiðanda hafa átt samkvæmt lögum nr. 29/1885 um lögtök að láta fógeta í té bréfleg skilríki eða sönnunargögn fyrir skuld sinni, til að hann gæti skorið úr um, hvort lögtak mætti fara fram. Fógeti hafi ritað úrskurð um, að lögtak mætti fara fram, og hafi sú áritun verið dómsathöfn. Fyrir setningu laga nr. 90/1989, sem tóku gildi 1. júlí 1992, hafi fógetar og sýslumenn farið með dómsvald í ákveðnum málaflokkum, m. a. lögtaksmálum. Eftir gildistöku laga nr. 90/1989 hafi dómsathafnir fæst yfir til héraðsdómara, sbr. t. d. 2. tl. 11. gr. þeirra laga. Jafnframt hafi fallið úr gildi önnur ákvæði lögtakslaga nr. 29/1885 en 1.–7., 10. og 11. tl. 1. mgr. 1. gr. laganna. Í endurriti úr fógetaþók embættis bæjarfógetans á Eski-firði og sýslumannsins í Suður-Múlasýslu frá 12. febrúar 1992 sé sérstaklega tekið fram, að lögtaksúrskurðurinn hafi ekki verið kveðinn upp, enda hafi verið mætt af hálfu gerðarþola að hans eigin frumkvæði. Málinu hafi því verið frestað, án þess að lögtaksúrskurður hafi gengið skv. 3. gr. laga nr. 29/1885, og því hafi fyrning söluskattskröfunnar ekki verið rofin með lögtaks-úrskurði.

Um kröfu sóknaraðila vegna vörugjalds miði varnaraðili við það, að uppgjörstímabil vörugjalds hafi verið tveir mánuðir skv. lögum nr. 97/1987 og gjalddagi fimmtándi dagur annars mánaðar eftir lok uppgjörstímabils. Þannig hafi gjalddagi vörugjalds vegna tímabilsins 04 1989 verið 15. október 1989. Telur varnaraðili sömu röksemdir eiga við um vörugjald vegna þessa tímabils og söluskattskröfu sóknaraðila, þ. e., að hún sé niður fallin fyrir fyrningu, þar sem forsvarsmenn Brúnáss hf. hafi aldrei viðurkennt skuld sína og lögsókn ekki verið heimt innan fyrningarfrests.

Varakröfu sína um lækun krafna sóknaraðila styður varnaraðili því, að álagður söluskattur skuli ekki bera dráttarvexti frá gjalddaga þeirra sölu-skattstímabila, sem álagningin stafar frá, þar sem slíkt hafi ekki stoð í 8. mgr. 21. gr. laga nr. 10/1960. Dráttarvextakrafa sóknaraðila sé að mestum hluta fyrnd skv. 2. tl. 3. gr. laga nr. 14/1905. Þannig beri einungis að samþykkja dráttarvexti fjögur ár aftur í tímann frá úrskurðardegi um gjaldþrot varnaraðila, sem var 7. apríl 1995, sbr. 13. gr. laga nr. 14/1905.

Niðurstöður.

Eins og áður hefur komið fram, kvað ríkisskattstjóri fyrst upp úrskurð 28. desember 1989 og að nýju 21. ágúst 1991. Síðari úrskurður ríkisskattstjóra var kærður til ríkisskattanefndar 2. september 1991, en með lögum nr. 30/1992 var yfirséð skattanefnd sett á laggirnar, og tók hún við störfum ríkisskattanefndar, sbr. 23. gr. laganna. Kvað yfirséð skattanefnd upp úrskurð sinn í málinu 7. janúar 1994. Telja verður, að fyrningarfrestur hafi rofnað við uppkvaðningu kæruúrskurðar ríkisskattstjóra 21. ágúst 1991, og verður þegar af

þeirri ástæðu að fallast á það með sóknaraðila, að krafa hans vegna sölu-skattsskuldar varnaraðila hafi ekki verið niður fallin fyrir fyrningu.

Varnaraðili hefur fallist á réttmæti þess hluta kröfu sóknaraðila, sem stafar af vörugjaldi, ásamt dráttarvöxtum vegna tímabilsins 01 1991, að fjárhæð 109.253 krónur.

Af hálfu varnaraðila er því fram haldið, að vörugjaldskrafa sóknaraðila vegna tímabilsins 04 1989 sé niður fallin fyrir fyrningu. Fallast ber á það með varnaraðila, að samkvæmt 3. mgr. 8. gr. laga nr. 97/1987, sbr. 2. gr. laga nr. 95/1988 um vörugjald, hafi gjalddagi vegna þessa tímabils verið 15. október 1989. Af hálfu sóknaraðila hefur því verið haldið fram, að miða eigi við, að skattbreyting, sem gerð var 30. mars 1992, hafi rofið fyrningu. Vísaði sóknaraðili í þessu sambandi til dómskjals nr. 14, en þar er að finna lista yfir samsafnaðar hreyfingar vegna tímabilsins 01 1991. Sambærilegt skjal er ekki að finna í gögnum málsins fyrir tímabilið 04 1989. Samkvæmt 52. gr. aðfararlaga nr. 90/1989 er fyrningu aðfararhæfrar kröfu slitið, ef aðfararbeiðni berst héraðsdómara eða sýslumanni fyrir lok fyrningartíma og gerðinni er síðan fram haldið án ástæðulauss dráttar. Samkvæmt endurriti úr gerðabók sýslumannsins á Seyðisfirði var aðfararbeiðni dagsett 8. desember 1993. Voru þá liðin meira en fjögur ár, frá því að krafan féll í gjalddaga.

Við fjárnámið mætti framkvæmdastjóri Brúnáss hf., og í endurriti úr gerðabók sýslumannsins á Seyðisfirði hefur m. a. verið bókað: „Gerðarþola er leiðbeint um réttarstöðu sína og kröfu gerðarbeiðanda. Hann segist ekkert hafa við kröfu gerðarbeiðanda að athuga, en verður ekki við áskorun um að greiða hana.“ Telur sóknaraðili, að þar sem gerðarþoli hafi ekki borið fyrir sig fyrningu og frestur til að bera fjárnámið undir héraðsdóm sé löngu liðinn, eigi það að leiða til þess, að krafan hafi ekki fallið niður fyrir fyrningu. Í 9. gr. laga um aðför nr. 90/1989 segir, að aðfarar megi krefjast að liðnum aðfararfresti svo lengi sem hlutaðeigandi krafa sé ekki niður fallin fyrir fyrningu, en einnig að liðnum fyrningartíma, ef gerðarþoli er staddur við gerð og lýsir yfir, að hann beri ekki fyrir sig fyrningu kröfunnar. Ekki verður séð af fram lögðu endurriti úr gerðabók sýslumannsins á Seyðisfirði, að slík yfirlýsing hafi verið gefin af hálfu gerðarþola. Eins og eðli máls er háttað, þykir sú staðreynd, að ágreiningi um réttmæti fjárnámsins var ekki skotið til héraðsdóms, ekki eiga að leiða til þess, að varnaraðili hafi firrt sig rétti til að bera fyrningu fyrir sig á þessu stigi málsins. Verður því að fallast á það með varnaraðila, að krafa sóknaraðila vegna vörugjalds fyrir tímabilið 04 1989 hafi verið niður fallin fyrir fyrningu, þegar fjárnámið fór fram.

Þá hefur sóknaraðili krafist viðurkenningar á kostnaði, að fjárhæð 39.200 kr. Ekki hafa verið færð sérstök rök fyrir þessari kröfu, en í yfirliti vegna

söluskattsskuldar varnaraðila, sem áður hefur verið fjallað um, kemur fram, að í liðnum kostnaði er færð fjárhæðin 39.200 kr. Áður hefur verið fallist á söluskattshluta kröfu sóknaraðila, en ekki eru rök til að viðurkenna að auki kröfu sóknaraðila um kostnað að þessari fjárhæð, sem bætist við áður-nefnda söluskattskröfu. Verður þessum kröfulið því hafnað.

Eins og áður hefur verið rakið, byrjaði nýr fyrningarfrestur að líða við uppkvaðningu úrskurða ríkisskattstjóra frá 1989 og 1991 og yfirsattanefndar frá 1994. Telja verður, að þar með hafi fyrningu bæði höfuðstóls kröfunnar sem og áfallinna vaxta verið slitið, enda var dráttarvaxta ávallt krafist í þeim innheimtuaðgerðum sóknaraðila, sem fram fóru, meðan á meðferð málsins stóð hjá skattyfirvöldum. Verður því ekki fallist á þá varakröfu varnaraðila, að sá hluti dráttarvaxta, sem hafi fallið á kröfu sóknaraðila fyrir 7. apríl 1991, sé niður fallinn fyrir fyrningu.

Ekki hafa verið gerðar athugasemdir við þá útreikninga sóknaraðila, sem liggja að baki kröfu hans. Samkvæmt framansögðu er viðurkennt réttmæti kröfu sóknaraðila vegna söluskattsskuldar, að fjárhæð 6.032.888 krónur, og vegna vörugjalds fyrir tímabilið 01 1991, að fjárhæð 109.253 krónur, samtals að fjárhæð 6.142.141 króna.

Samkvæmt fram lagðri úthlutunargerð varnaraðila fengust um 20% greidd af almennum kröfum, sem lýst var í þrotabúið. Með hliðsjón af framansögðu skal varnaraðili greiða sóknaraðila 120.000 krónur í málskostnað.

Úrskurð þennan kvað upp Hilmar Gunnlaugsson, settur héraðsdómari.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Viðurkennd er krafa sóknaraðila, sýslumannsins á Seyðisfirði, að fjárhæð 6.142.141 króna, sem almenn krafa í þrotabú varnaraðila, Eignarhaldsfélagsins Áss hf.

Varnaraðili greiði sóknaraðila 120.000 krónur í málskostnað.
